https://vue.gov.ua/%D0%91%D1%80%D1%83-%D0%BD%D0%B0-%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BD

Бру-на-Бойн

Бру-на-Бойн (2010, автор В. Ко Хон Чю. UNESCO)

Бру́-на-Бо́йн (ірланд. Brú na Bóinne) — археологічний ансамбль вигину річки Бойн, комплекс із сорока курганів; пам'ятка всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (з 1993); Ірландія.

Бру-на-Бойн	
Країна	Ірландія (держава)
Площа	770 га
Рік внесення	1993
Критерії	(i)(iii)(iv)

Бру-на-Бойн (2008, автор Ж. Фріа Велатті. UNESCO)

Зміст

- 1 Історична довідка
- 2 Характеристика
- 3 Значення
- 4 Джерела
- 5 Література
- 6 Автор ВУЕ

Історична довідка

Комплекс неолітичних гробниць розташовується у графстві Міт (40 км на північ від м. Дубліна, 8 км на захід від середньовічного м. Дрогеда і 5 км на схід від с. Слейн), більшість об'єктів зосереджено на північному березі річки Бойн.

Найдавніші свідчення діяльності людини у цьому регіоні датуються періодом пізнього мезоліту (бл. 5500–4000 до н. е.).

Комплекс прохідних могил побудований в основному під час середнього неоліту (бл. 3600–3100 до н. е.). Максимальні за розмірами серед неолітичних коридорних гробниць — Ноут, Ньюгрейндж і Даут.

Гіпотетично активізація поселенської діяльності на цій території в період пізнього неоліту (бл. 3100–2500 до н. е.) збігається з другим етапом будівництва пам'яток. У бронзовий вік (бл. 2000 до н. е.) довкруж Ньюгрейнджа збудовано Велике кам'яне коло.

Ноут зазнав реконструкції у пізньому залізному віці; у ранньому середньовіччі використовувався, зокрема, як закрите світське кладовище, був важливим поселенням і місцем перебування короля.

У 12 ст. Бру-на-Бойн опинився під контролем цистерціанського монастиря з Мелліфонта і зазнав серйозної реорганізації ландшафту, були побудовані садиби чи ферми.

1172 англо-нормандський лорд Г'ю де Лейсі (англ. *Huge de Laci*; раніше 1135, тепер Велика Британія — 1186; тепер Ірландія) отримав Міт від Генріха II Плантагенета. У цей час було зведено серію земляних замків, один у Ноуті та, ймовірно, другий — у Дауті.

Випадково виявлений 1699.

Ґрунтовні дослідження архітектурно-археологічні і реставрацію розпочали 1962 під керівництвом М. Дж. О'Келлі (1915–1982; Ірландія), роботи тривали до 1975.

З 1997 діє Центр відвідувачів, де організовують екскурсії до пам'ятки.

Характеристика

Площа об'єкту всесвітньої спадщини ЮНЕСКО становить 770 га, буферна зона — 2 560 га, містить 93 обліковані пам'ятки. Серед них щонайменше 40 могильних гробниць доби середнього неоліту.

Складна геоморфологія в ділянці вигину р. Бойн утворює «геоморфологічний острів», де алювіальні тераси над річкою створили умови для життєдіяльності перших поселенців у регіоні.

Три найбільших кургани (Ноут, Ньюгрейндж і Даут) репрезентують найбільшу у Західній Європі колекцію мегалітичного мистецтва. Йдеться про вирізьблені на камені представниками неолітичних громад піктограми (відображено вірування, знання про календар), спеціально відведені для велилюдних урочистих зібрань місця. Мегалітичні зображення представлені переважно геометричними візерунками: колами, спіралями, зигзаґами, змієподібними лініями, їхніми комбінаціями. Закладені в цих малюнках ідеї остаточно не дешифровані, тому наявні різні теорії щодо їхнього призначення (декорування, магічне значення тощо).

Ноут складається з одного великого кургану і 18-ти менших. Це найбільша коридорна гробниця серед наявних пам'яток: у діаметрі становить 95 м, у висоту — 15 м. Містить непоєднані між собою Східний (40 м) та Західний (34 м) коридори. У поховальних камерах знайдено рештки двохсот осіб (не повністю спалені), залишилися й сліди кремації. Довкола входу розташовані бордюрні камені, первісно їх було 127 (камені 20, 37 і 62 відсутні). Брили містять кварц, граніт та стрічковий камінь (нечиста форма кварцу, що складається зі стрічкового халцедону), на них вирізьблені зображення, частина з яких інтерпретуються як зображення астрономічних циклів.

Ньюгрейндж — великий курган площею 0,45 га, збудований близько 3200 до н. е. Оточений бордюром із 97-ми каменів — Великим кам'яним колом бронзової доби. Курган включає ще 450 подібних великих каменів, які складають прохід та камери. Ньюгрейндж має в діаметрі близько 80 м, висотою — близько 11 м. Коридорна гробниця довжиною 19 м розташована на південному сході кургану.

Камера містить три відділення. Праве (Східне) — найбільше і найкраще декороване; має два кам'яні басейни — умивальні камені, де вміщені спалені та незгорілі рештки п'яти осіб. Подібний до корабельного склепіння дах камери на 6 м підноситься над рівнем землі. Щороку впродовж 18.12–23.12 сонячний промінь проходить крізь маленьке віконце та освітлює центральну поховальну камеру впродовж 17-ти хвилин.

Даут — найменш досліджений та збережений серед трьох великих неолітичних курганів. Збудований понад 5000 років тому. 85 м діаметром, містить 115 бордюрних каменів, лише половина з яких видимі. Найвища частина Даута становить 15 м. Два проходи — Південний (3,5 м) і Північний (18,2 м) —

відділяють один від одного 25 м. У тижні, наближені до зимового сонцестояння, до гробниці проникає світло, що триває близько години.

Значення

Найбільше зібрання доісторичного мегалітичного мистецтва в Європі. Визначний археологічний комплекс, що зосереджує у важливому ритуальному центрі соціальні, економічні та похоронні пам’ятки і засвідчує тяглість від доісторії до періоду пізнього середньовіччя.

Джерела

- Brú na Bóinne — Archaeological Ensemble of the Bend of the Boyne // UNESCO. World Heritage Convention. URL: https://whc.unesco.org/en/list/659
- Brú na Bóinne World Heritage Site Research Framework / Comp., ed. by J. Smyth. Kilkenny : The Heritage Council, 2009. 99 p.

Література

1. O'Kelly M. J. Newgrange: Archaeology, Art, and Legend. London : Thames and Hudson, 2009. 240 p.
2. Brady C., Davis St., Megarry W. et al. Lidar Survey in the Brú na Bóinne World Heritage Site // Interpreting Archaeological Topography: 3D Data, Visualisation and Observation. Oxford : Oxbow Books, 2013. P. 225–239.
3. Megarry W., Davis St. Beyond the Bend: Remotely Sensed Data and Archaeological Site Prospection in the Boyne Valley, Ireland // Mapping Archaeological Landscapes from Space. New York : Springer, 2013. P. 85–95.

Автор ВУЕ

І. Ю. Слюсаренко